

Ingrijpen bij WIA dringend noodzakelijk

De Onafhankelijke Commissie Toekomst

Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS) die op

25 november 2022 startte, komt geen dag te vroeg.

Een gevaarlijke cocktail van risico's bedreigt de

houdbaarheid van de Wet werk en inkomen naar

arbeidsvermogen (WIA) en maakt ingrijpen dringend

noodzakelijk. Cijfers van uitvoeringsinstantie UWV

over de eerste acht maanden van 2022 onderstrepen

niet alleen de voorspellende waarde van een

prognosemodel. Ze maken ook duidelijk dat van de

daarin geschetste scenario's zomaar de meest

ongunstige variant werkelijkheid kan worden.

ir. M.A. Kaspers AAG is Practice Lead Inkomen en Schade bij Whayle, actuaaris bij NV schade.

DE VRAAG NAAR TOEKOMSTBESTENDIGHEID IS URGENT

De ontwikkeling van een betrouwbaar prognosemodel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid is van groot maatschappelijk belang. De kwantitatieve informatie die het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Uitvoering Werknemersverzekeringen (UWV) op dit terrein publiceren, focust op wat al heeft plaatsgevonden. De ontwikkeling van het ziekteverzuim in voorbije jaren, de laatste WIA-instroomcijfers, het aantal ontvangen 42^e-weekmeldingen: belangwekkende informatie, onmisbaar zelfs. Maar regeren is vooruitzien. In een tijd waarin de beroepsbevolking vergrijst¹, werk steeds intensiever wordt² en nieuwe infectieziekten zoals covid hun tol eisen binnen de werkzame bevolking³, is het cruciaal om toekomstgerichte vragen te stellen. Wat komt er de komende jaren op ons af, hoe houdbaar is ons stelsel voor ziekte en arbeidsongeschiktheid?

DE PROGNOSE IS VAN BELANG VOOR VERZEKERAARS ÉN OVERHEID

Eerlijk is eerlijk, verzekeren is óók vooruitzien. Iedere verzekeraar wil zijn risico's verzekeraar houden en klanten kunnen uitleggen waarom zij een premie van bepaalde omvang betalen. Derhalve is door de auteur een prognosemodel ontwikkeld. Het ontstane beeld op basis van het model is echter zó zorgelijk dat we onze bevindingen niet voor onszelf willen houden. Helemaal nu recente UWV-cijfers ons inziens aangeven dat ook de somberste prognose werkelijkheid kan worden. Onze bevindingen zijn van groot belang voor de tariefstelling van verzekeraars, maar vormen ook een dringende *wake-up call* voor de overheid.

MODEL GEBASEERD OP DRIE PIJLERS

Het gehanteerde model is in wezen een trendonderzoek. Uitgangspunt is het Kansensysteem WGA 2019 van het Centrum voor Verzekeringsstatistiek van het Verbond van Verzekeraars⁴. Dit meest recente exemplaar in een publicatiereeks bevat cijfers tot en met 2017. Hier hebben we voor de jaren 2018–2021 de risicostatistieken aan toegevoegd die het Verbond jaarlijks publiceert op basis van datasets van UWV. De cruciale laatste stap was het ontwikkelen van een prognose voor de jaren 2022–2024. Dit is gedaan op basis van drie pijlers:

- **Gezondheidstrends:** we gingen na in welke mate we in CBS-surveys⁵ gemelde gezondheidsklachten van werknemers terugzagen in UWV-cijfers over aantallen 42^e weekmeldingen en aandoeningen bij WIA-instroom. Met de uitkomsten konden actuele survey-resultaten vertaald worden naar voorspellingen voor de toekomst.
- **Gevolgen van Covid-19:** we raadpleegden naast internationale en door het RIVM verzamelde cijfers en literatuur⁶ ook cijfers en verwachtingen van de grootste private uitvoerder Acture⁷. Daarnaast is een inschatting gemaakt van de effecten van uitgestelde zorg.
- **Ontwikkelingen bij UWV:** we berekenden welke gevolgen te verwachten zijn bij de goed gedocumenteerde problemen rond keuringscapaciteit. Hoe effectief zijn de tegenmaatregelen van UWV? Wat gebeurt er als er minder eerstejaarsbeoordelingen plaatsvinden in de Ziektewet? Wat als het aantal WIA-voorschotten op het huidige niveau blijft? En wat als het aantal herbeoordelingen verder daalt?

DE MEEST WAARSCHIJNLIJKE UITKOMST IS ZORGELIJK
Het model bevat effecten die elkaar zowel kunnen versterken als verminderen. Daarom onderscheiden we naast de *best estimate* (de destijds meest waarschijnlijke uitkomst) een *best case scenario* en een *worst case scenario*. Bij de best estimate gaan we ervan uit dat de sterke groei van het aantal psychische klachten de WGA-instroom blijft opdrijven. We nemen verder aan dat Covid-19 in relatief milde vorm in de samenleving aanwezig blijft. Tot slot gaan we ervan uit dat de achterstanden bij UWV eerst verder stijgen om vervolgens te stabiliseren. Stuk voor stuk realistische aannamen, maar de gevolgen liegen er niet om. In dit scenario stijgt de WGA-instroom van vaste werknemers in de periode 2022-2024 met 10%. Bij flexwerkers gaat het zelfs om 17%. Dit zijn uitkomsten die het stelsel zodanig verder onder druk zetten dat we vraagtekens plaatsen bij de toekomstbestendigheid.

RECENTE UWV-CIJFERS NEIGEN NAAR HET 'WORST CASE' SCENARIO
Een vergelijking met de recente observaties van het UWV⁸ roept de vraag op of het *best estimate scenario* te positief is. Diverse parameters neigen naar ons *worst case scenario*:

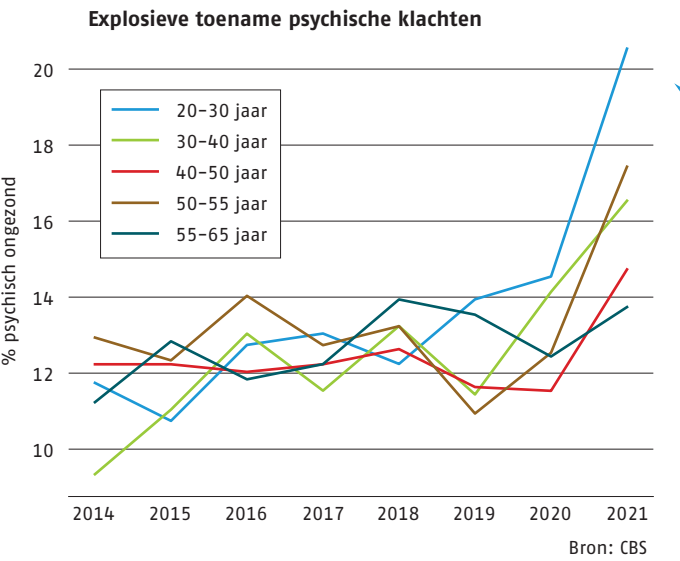
Prognose: worst case scenario WGA, op hoofdlijnen		Werkelijkheid: cijfers achtmaandenverslag UWV	
Gezondheids-trends	– De groei van het aantal werknemers met psychische klachten is structureel en blijft de WGA-instroom opdrijven. Deze ontwikkeling is het sterkst bij jongeren.	– Het aantal 42e-weekmeldingen stijgt gerekend over alle leeftijden met gemiddeld 15%. Bij jongeren tot en met 24 jaar stijgt het met maar liefst 58%.	
Covid-19	– Het virus blijft in de samenleving aanwezig. De eerste golf veroorzaakt een aanzienlijk aantal arbeidsongeschikten, het risico op langdurige klachten blijft daarna aanwezig.	– In de eerste 9 maanden van 2022 leiden langdurige Covid-19 klachten tot 1.239 WIA-beoordelingen. Aantallen per maand corresponderen met besmettingsgolven 2 jaar eerder. UWV verklaart 59% volledig arbeidsongeschikt.	
Ontwikkelingen bij UWV	– Voortdurende problemen leiden tot verdere toename van de werkvoorraad, sterke afname van het aantal eerstejaarsbeoordelingen in de Ziektewet en groei van de WGA-instroom van flexkrachten.	– De werkvoorraad met niet tijdig verrichte WIA-keuringen stijgt met 50%, het aantal voorschotten met 33%. Het aantal verrichte herbeoordelingen en de uitstroombkans dalen beide met 10%.	

In 2021 werd UWV overvallen door een WIA-instroomstijging van 11% (5.700 extra uitkeringen), meer dan dubbel zo hoog als verwacht⁹. In het *worst case scenario* zou dit bij nader inzien nog een milde stijging zijn. Volgens dit scenario stijgt de WGA-instroom bij vaste krachten in de periode 2022-2024 met 19% en bij flexwerkers met 25%.

ONTSPORING VERGROOT DE KANS OP NOODSPRUNGEN
Uit de uitgevoerde analyses blijkt dat de huidige ontwikkelingen aangeven dat het systeem niet houdbaar is. Dit roept de vraag op wat eraan te doen is. Het grote gevaar is dat de situatie zodanig ontspooit dat op een gegeven moment álles wat de druk vermindert groen licht krijgt. Door het capaciteitstekort bij UWV zag de politiek zich al gedwongen tot een noodmaatregel: de vereenvoudigde WIA-keuring voor 60-plussers¹⁰. Deze maatregel, die door niemand gewenst is, drijft de kosten van de sociale zekerheid op en gaat in tegen de noodzaak om op een krappe arbeidsmarkt zo veel mogelijk mensen te laten meedoen. Hoe kunnen we vermijden dat groeiende problemen tot meer van zulke noodsprongen leiden?

DRIE SUGGESTIES VOOR HET VINDEN VAN OPLOSSINGEN
De Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel (OCTAS) heeft de opdracht structurele oplossingen voor te dragen¹¹. Naar onze overtuiging zijn belangrijke aanknopingspunten hiervoor te vinden in de bouwstenen van het gehanteerde model. We doen drie suggesties:

- **Gezondheidstrends:** verbeter de begeleiding van werknemers met psychische klachten. De explosieve toename van deze klachten legt een bom onder het stelsel, zeker gezien het grote aandeel van jongeren.

Met name onder jongeren is er een explosieve toename in psychische klachten

- **Covid-19:** voorkom zo veel mogelijk dat iedere nieuwe besmettingsgolf een groep werknemers van de arbeidsmarkt spoelt, onder wie veel relatief jonge mensen. Investeer in gerichte voorlichting over dit risico en de blijvende noodzaak van preventieve vaccinatie.
- **Ontwikkelingen bij UWV:** voorkom dat de mogelijkheden van zieke werknemers steeds minder tellen en de onmogelijkheden bij UWV steeds meer. Organiseer private uitvoering van een deel van de keuringen, met publieke controle op de kwaliteit en onafhankelijkheid. ■

1 – Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS), Regionale bevolkings- en huishoudensprognose 2022-2050: 4. Vergrijzing, 2022

2 – Wetenschappelijke Raad voor het Regeringsbeleid (WRR), Het betere werk. De nieuwe maatschappelijke opdracht, 2020

3 – Nederlands Centrum voor Beroepsziekten (NCvB), Beroepsziekten in cijfers, 2022; Uitvoering Werknemersverzekeringen (UWV), Extra WIA-stijging 2021. Corona en andere factoren die hierbij een rol spelen, 2022

4 – Centrum voor Verzekeringstatistiek (CVS), Kansenstelsel WGA-ERD, 2019

5 – CBS, Gezondheid en zorggebruik; persoonskenmerken, 2021

6 – O.m. Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu (RIVM), LongCOVID-onderzoek; Office for National Statistics, Coronavirus (COVID-19). Data and analysis on coronavirus (COVID-19) in the UK and its effect on the economy and society. Volledig overzicht geraadpleegde literatuur op aanvraag beschikbaar bij de auteurs.

7 – Acture, Long Covid zorgt explosie aan WGA-instroom, 16 februari 2022

8 – UWV, Achtmaandenverslag, 2022

9 – Uitvoering Werknemersverzekeringen (UWV), Extra WIA-stijging 2021. Corona en andere factoren die hierbij een rol spelen, 2022

10 – Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Kamerbrief aanpak mismatch sociaal-medisch beoordelen en hardheden WIA, 26 augustus 2022

11 – Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW), Instellingsbesluit Onafhankelijke Commissie Toekomst Arbeidsongeschiktheidsstelsel, 9 november 2022